

ljene koči ob gozdu, samo da od tod pokaže svoji Hiacinti svojo lepo domovino, ki mu je tako bogata oplodila umetniško dušo, iz katere so vzkliili tako čarobni liki, prepojeni s tako nadzemsko lepoto, da celo Hiacinta ni mogla verjeti, da so iz resnične grude svoje kalí pognali. Prišel je po noči, samo da bi surovi ljudje, ki so nekđaj izruvali ljubezen do teh krajev iz njegovega srca, ne motili harmonije te bajne pokrajine, razsvetljene od mesečnih žarkov. Obvaroval bi rad svojo ljubico pred temi surovimi in pohlepniimi pogledi. A zaman! Raznesel se je glas — o pohujšanju in vsi rodoljubni grešniki se zgražajo v svojih hinavskih dušah. A pohlepnost je silnejša od sofistične modrosti, mesečina je zmedla njih tope misli, in drug za drugim, tajno drug pred drugim romajo tja k bajti ob gozdu, da bi se — starci in prenasihenci! — pasli nad grehi, ki se neki gode tu. In ko se tu snidejo, kar jih je noč zvičajno speljala skupaj, zopet lažejo in igrajo podnevne vloge, četudi drug drugega poznajo do obisti. In drugi dan se nič ne sramujejo in niti moralnega mačka ne čutijo, marveč sede z resnimi obrazi na sodnem stolu in sklepaajo o sveti dolžnosti, ki jih zove na branik skupnih svetinj, da poženejo Antikrista, ki je prinesel pohujšanje v to lepo dolino šentflorjansko. Zato pa po pravici pravi Zlodej sam o tej čednostni dolini: „Greh je pozabil stan in poklic, udomil se je in oženil, vzgaja otroke, hodi v cerkev, nabira prispevke za družbo sv. Cirila in Metoda in misli resnično, da je čednost“ (81). Zato se samemu vragu zdi tu dolgočasno, ko gre ves svet po lepo izvoženi poti navzdol proti neizogibnemu peklu, saj tudi Zlodej ceni svoj uspeh le, če se je trudil. Da ne vzdrži doma Dioniz, temu se ni čuditi, saj ljubezen ga veže na tuje kraje, svoje domovine, ki ga je izobčila in ki ga zopet izobčuje v svoji omejeni domišljavosti in čednostni pregrešnosti, ne ljubi več, niti ne sovraži. A tudi mlada vdova, lepa mlinarica, ki je gostila šentflorjanske rodoljube z vinom, gnjatmi in svojo lepoto, ne da bi zahtevala hvaležnost, ki se edina ni zavijala v plašč hinavske čednosti, ker je bilo v njej preveč „vedrega življenja in prešerne razposojenosti,“ tudi nje je škoda, da bi tlačanila tu; sam Zlodej jo odvede tja, kjer bo našla primernejšo oceno, kjer bo lahko javno kazala svoje grehe, v kraje, kjer se pravi grehu greh, čednosti čednost. O lepa si, šentflorjanska domovina, a po tebi brijejo ostre sape, ki so smrt nežnim hijacintam!

Dr. Iv. Merhar.

Slovenske narodne pesmi. 9. snopič. Uredil dr. K. Štrekelj. Izdala in založila Slovenska Matica. V Ljubljani 1905.

V tem sešitku se nadaljuje zbirka „pesmi za posebne prilike“, in sicer nam prinaša: I.) pesmi, ki se pojo „na kolu in plesu“, II.) svatovske pesmi in III.) pesmi v hvalo vinske trte in vina, pesmi o veseli družbi ter zdravice in napitnice posvetne vsebine; ta razdelek se bo prihodnje leto nadaljeval.

Zvezek se odlikuje kakor vsi njegovi predniki po zaključljivi popolnosti, dovršeni natančnosti in vzorni kritičnosti, tako da se lahko s popolno sigurnostjo zanašamo na vse podatke. To je pri znanstveni zbirki, kakor je pričujoča in kot kakršna edino se mora presojati, ne samo poglavitna, ampak svrha sploh. — Kdor išče neposredne zabave in naslade v pesmih samih, zanj ta zbirka sploh ni in on naj gre mimo nje in osobito mimo tega sešitka.

Teh 650 pesmi (št. 5181—5831), ki so vsebina tega sešitka, že po svojem bistvu ni namenjenih, da bi učinkovale same ob sebi, ampak vse te pesmi so le oprema k dejanjem, ki jih spremljajo, in ta dejanja so taka, da pri njih ni poglavitna vsebina besed, v katerih spremstvu se vršijo, ampak oblika, glas ter živahnost in gorečnost produkcije. Kadar kdo pleše, mu je pri pesmi, ki spremlja njegove

kretnje, prav majhna briga, je li vsebina taka, da bi mu tudi ugajala, kadar sliši le pesem samo. Da, pri narodni pesmi ta slučaj niti ne hodi v poštev! Pesmi, ki se pojo med plesanjem kola, si ljudstvo brez kola kar predstavljati ne more; vse besedilo je nerazločljivo vezano na melodijo in ž njo na plesne kretnje. Saj smo na drugem, omejenem torišču že vsi izkusili, da nam pri raznih pesmih prihaja besedilo gladko v spomin šele, kadar dotično pesem zapojemo, a da obtičimo, kadar bi hoteli tako pesem le deklamovati. Svatovske pesmi brez svetovščine so takisto prazne: pesmi, „kako prihajajo svatje pe nevesto“, razni pozdravi nevesti in ženinu, „prežarske“ pesmi imajo le pomen, če jih pojo pravi svatje in pravi prežarji, in naposled: pivske pesmi, zdravice in tak drobiž — kje naj učinkujejo, kolikor se pri njih more govoriti o učinku, kakor pri kupici! Ni treba vprašati, ali je taka mokra poezija še in že poezija; mi celo ne bomo tega vpraševali, to pa lahko naglašamo ob tej priliki, da nas uči pogled na tisočletno kulturno zgodovino človeštva, da so take pesmi opravljale svojo službo že davno in da jo vestno opravljajo še danes, prijetno službo glasnega razveseljevanja ob tistem dejanju — pitja. Naj se estetik tudi umika taki poeziji, a kot človek ima potrpljenje ž njo, zlasti kadar vidi, da opravljajo take pesmi svojo službo tudi blažilno, in to se godi skoraj brezizjemno. Znanstvenemu nabiralcu narodnih pesmi so taka vprašanja deveta briga; on računa z dejstvi in zbira, kar smatra narod za pesem.

Vse pesmi tega rešitka so torej prigodnice v pravem pomenu in bi prišle do veljave le uprizorjene na svojem istinitem mestu.

Iz vsega tega je pa tudi razvidno, da je pri teh pesmih poglobljena melodija in da je zatorej zelo škoda, da so zbiralci — kako bi drugače moglo biti? — donášali uredniku skoraj brezizjemno le besedilo! Pri plesih pa bi bilo pravzaprav treba še ilustracij; pridejani so sicer opisi plesov, ali iz njih se težko vse posname. Seveda pa moramo biti veseli, da smo sploh dobili še toliko bogatega tekstnega gradiva, kakor ga je tukaj in kakor ga še pride. Že zdaj se naučimo marsikaj novega; kdo bi si bil n. pr. mislil, da poznamo tudi Slovenci svoje „kolo“ in celo v več varijacijah! In koliko je ženitvanskih pesmi za vse postojanke v tem vsaj v prejšnjih časih večdnevem burnoveselju korakanju v življenja resnost; da je pivskih pesmi mnogo, to se za narod vinopivcev razume samo ob sebi.

Posebno hvaležen bo g. izdajatelju folklorist za njegov neumorni trud, ki velja vsaki drobtinici in se ne straši tistega plačila, ki stori slehernemu delovanje najprej oskudno: nehvaležnosti.

Dr. Jos. Tominšek.

Slovenska Šolska Matica je za l. 1905. izdala četvero knjig: 1.) Pedagoški Letopis, V. zvezek; 2.) Učne slike k ljudskošolskim berilom II. del, 3. snopič; 3.) Zgodovinska učna snov za ljudske šole; 4.) Nazorni nauk, snov za prvo šolsko leto. — Šolska Matica je za probudo pedagoško-kulturnega zanimanja in napredka storila že jako mnogo. Častno je za nje vodstvo, pa tudi za člane, da uspeva društvo tako ugodno. Uspeh ji zajamčuje, i za nadalje njena notranja sila, na vnanje se ji bo pa delokrog razširil in čitateljstvo, ko se je po novem profesorskem društvu trdneje oklene tudi učiteljstvo naših srednjih šol. Velik pomen zadobi na ta način to književno podjetje v okviru celokupnega slovenskega kulturnega življenja. Poudarjajoč to činjenico, opozarjam danes na dva članka v najnovejšem „Ped. Letopisu“, ki moreta zanimati tudi one kroge, ki, stoje dalje proč od šole. Mislim tu na Brinarjevo razpravo „O slovstvu za mladino“ in pa na Schmoranzorjevo razpravo o „Umetniški vzgoji“. Kakor je ta poslednja tema moderno aktualna, tako je važno, si v vprašanju o mladinski književnosti ustvariti določeno sta-